

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Ministerstwo Zdrowia

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Ocena trafności i skuteczności programów profilaktycznych realizowanych w ramach PO WER

Badanie Ocena trafności i skuteczności programów profilaktycznych realizowanych w ramach PO WER zostało zrealizowane na zlecenie Ministerstwa Zdrowia w okresie sierpień – grudzień 2020 roku.

W ramach PO WER projekty profilaktyczne realizowane są w Działaniu 5.1 Programy profilaktyczne. Realizują one Cel szczegółowy 1: Wdrożenie programów profilaktycznych w zakresie chorób negatywnie wpływających na zasoby pracy dedykowanych osobom w wieku aktywności zawodowej. W badaniu ewaluacyjnym została przeprowadzona ocena trafności i skuteczności programów profilaktycznych realizowanych w ramach PO WER, w ramach Celu Tematycznego 8 „Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wspierania mobilności siły roboczej”, w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 8vi „Aktywne i zdrowe starzenie się”.

Rozważania o programach profilaktycznych realizowanych w ramach PO WER należy rozpocząć od stwierdzenia, że są to ważne i potrzebne przedsięwzięcia. Niewątpliwie analizowane programy wpisują się w istniejące potrzeby i zwiększają dostępności do świadczeń profilaktycznych. Profilaktyka chorób to działania mające chronić człowieka przed potencjalnymi zagrożeniami zdrowia i ich szkodliwymi konsekwencjami. Może ona skutkować uniknięciem choroby, zahamowaniem progresji lub ograniczeniem jej skutków.

Projekty realizujące Programy Profilaktyki Zdrowotnej były współfinansowane w ramach działania 5.1 PO WER. Zostało przeprowadzonych 18 (w tym jeden projekt pozakonkursowy) naborów. Wartość całkowita alokacji dla naborów wynosiła 235 997 868,20 zł

CEL BADANIA

Celem ewaluacji było dokonanie charakterystyki i oceny jakości interwencji ze środków finansowych z Europejskiego Funduszu Społecznego w zakresie wdrażania ogólnopolskich programów polityki zdrowotnej, a także ocena sposobu i efektów realizacji tych Programów, a w szczególności: ocena adekwatności PPZ współfinansowanych w ramach PO WER do potrzeb zdrowotnych indywidualnych uczestników projektów (pacjentów) oraz możliwości i potencjału beneficjentów; ocena skuteczności, efektywności oraz użyteczności wsparcia otrzymanego dzięki 3PPZ współfinansowanych w ramach PO WER;

METODY BADAWCZE

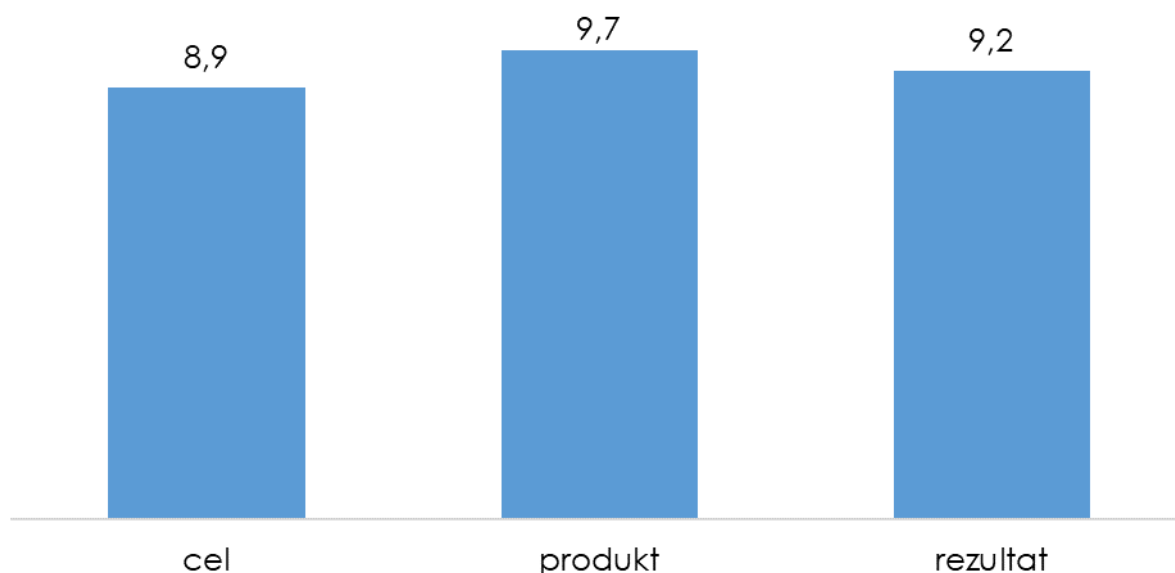
W trakcie badania wykorzystano szereg jakościowych i ilościowych metod badawczych. Dokonano także analizy wybranych opracowań i źródeł naukowych dotyczących tematyki profilaktyki zdrowotnej. Na etapie ilościowym przeprowadzono trzy niezależne badania ankietowe w trakcie, których pozyskano opinie beneficjentów konkursowych, uczestniczących w projektach przedstawicieli podmiotów leczniczych i pacjentów. W Badaniu jakościowym przeprowadzono wywiady indywidualne z 24 beneficjentami oraz 6 pracownika administracji publicznej. Tele-Diady zrealizowano z 6 pacjentami. Badanie ilościowe CAWI zostało zrealizowane z 68 beneficjentami konkursowymi, natomiast CAWI i CATI z 550 uczestnikami projektów i przedstawicielami podmiotów leczniczych. W badaniu CATI wzięło udział 1050 pacjentów.

REZULTATY

Ogólnopolski program profilaktyki pierwotnej i wczesnego wykrywania nowotworów głowy i szyi

W Polsce w 2013 roku nowotwory złośliwe głowy i szyi stanowiły czwartą u mężczyzn i piątą u kobiet przyczynę zachorowalności. Wartości standaryzowanego współczynnika zachorowalności różnią się pomiędzy województwami. W ramach niniejszej analizy przeprowadzono rezultaty wsparcia w ramach Działania 5.1 PO WER „Profilaktyka nowotworów głowy i szyi”, realizowanego przez 10 beneficjentów na łączną kwotę wydatków kwalifikowanych 18.323.958,22 zł. Program (PPZ) był realizowany na terenie całego kraju przez 10 ośrodków, które zawarły umowy o współpracy z podmiotami POZ. Liczba osób która aktualnie skorzystała z programu to 37 570. uzyskano bardzo wysokie oceny zrealizowanych efektów PPZ w obszarach: celu, produktów i rezultatów. Wysoko oceniono również poziom realizacji zaplanowanych działań – 72,7% beneficjentów konkursowych jest zdania, że zrealizowano zakładane działania w projekcie

Ocena realizacji zaplanowanych efektów projektów profilaktycznych.

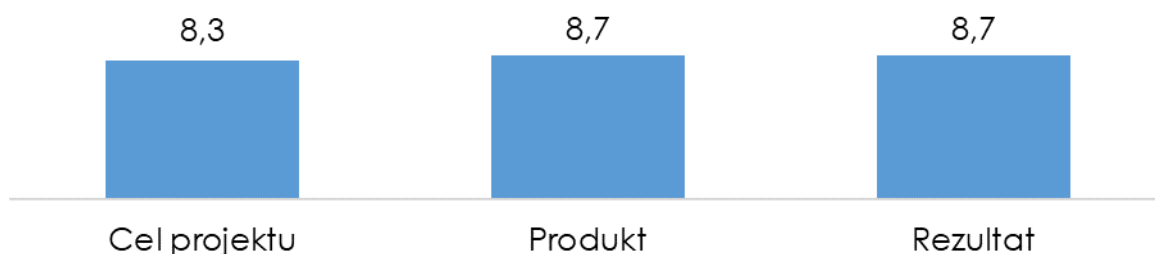

Źródło: badanie CAWI z beneficjentami konkursowymi (N=9)

Ogólnopolski program profilaktyki pierwotnej i wczesnego wykrywania reumatoidalnego zapalenia stawów

Reumatoidalne zapalenie stawów (RZS) jest przewlekłą, postępującą chorobą autoimmunologiczną o nie poznanej do końca etiologii. RZS częściej dotyczy kobiet niż mężczyzn – proporcja 3:1. W ramach programu profilaktyki RZS analizie poddano rezultaty projektów realizowanych w ramach konkursu POWR.05.01.00-IP.05-00-003/17 „Profilaktyka reumatoidalnego zapalenia stawów”, w którym zawarto umowy na realizację 10 projektów na łączną kwotę wydatków kwalifikowanych 17.196.654,32 zł. Aktualna liczba osób która skorzystała z programu to 4 425. Wszystkie Efekty zostały ocenione wysoko. Zarówno cel, produkt jak i rezultat projektu.

Ocena zaplanowanych efektów projektu profilaktycznego.

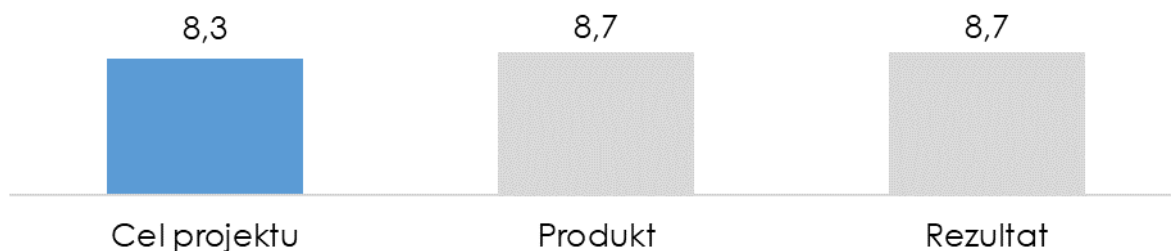

Źródło: badanie CAWI z beneficjentami konkursowymi (N=6)

Ogólnopolski program profilaktyki chorób naczyń mózgowych

Choroby naczyń mózgowych stanowią w Polsce istotny problem epidemiologiczny. Na podstawie dostępnych danych Centrum Systemów Informacyjnych w Ochronie Zdrowia można stwierdzić, że choroby naczyń mózgowych stanowią 3,16% wszystkich. Aktualna liczba osób, które skorzystały z programu to: 15 432. Ocena zaplanowanych efektów projektu profilaktycznego w obszarach: celu projektu produktów oraz rezultatów – zostały ocenione wysoko.

Ocena zaplanowanych efektów projektu profilaktycznego.

Źródło: opracowanie własne; badanie CAWI z beneficjentami konkursowymi (N=9).

WYPRACOWANE WNIOSKI

ZALETY

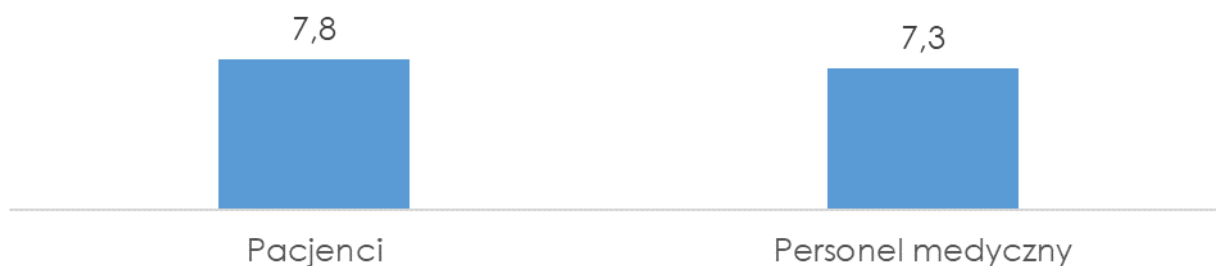
- Wzmocniona sieć powiązań wśród środowiska lekarskiego.
- Lekarze oraz pielęgniarki w placówkach POZ poszerzyli swoją wiedzę w obszarze profilaktyki oraz leczenia wybranych typów schorzeń
- Poprawa świadomości zdrowotnej pacjentów
- Zwiększenie wykrywalności chorób na wczesnym etapie
- Lepsza dostępność do lekarzy i innych specjalistów
- Zwiększenie wiedzy na temat choroby
- Fachowa pomoc medyczna
- Wykrycie dodatkowych chorób w czasie badań profilaktycznych
- Zwiększenie zaufania do instytucji ochrony zdrowia
- Nabycie kompetencji przez lekarzy w zakresie pracy z pacjentami

WADY

- Niewielka motywacja i zaangażowanie POZ
- Duże skomplikowanie dokumentacji
- Konieczność wielokrotnego powielania informacji, podpisów i krótkie terminy przekazywania formularzy
- brak możliwości zmiany stawek jednostkowych
- brak udziału pielęgniarek środowiskowych
- Problemy z rekrutacją pacjentów do badania
- Problem z przekazem informacji
- Mała liczba materiałów promocyjnych
- Problemy we współpracy z IP
- Brak udziału lekarzy medycyny pracy

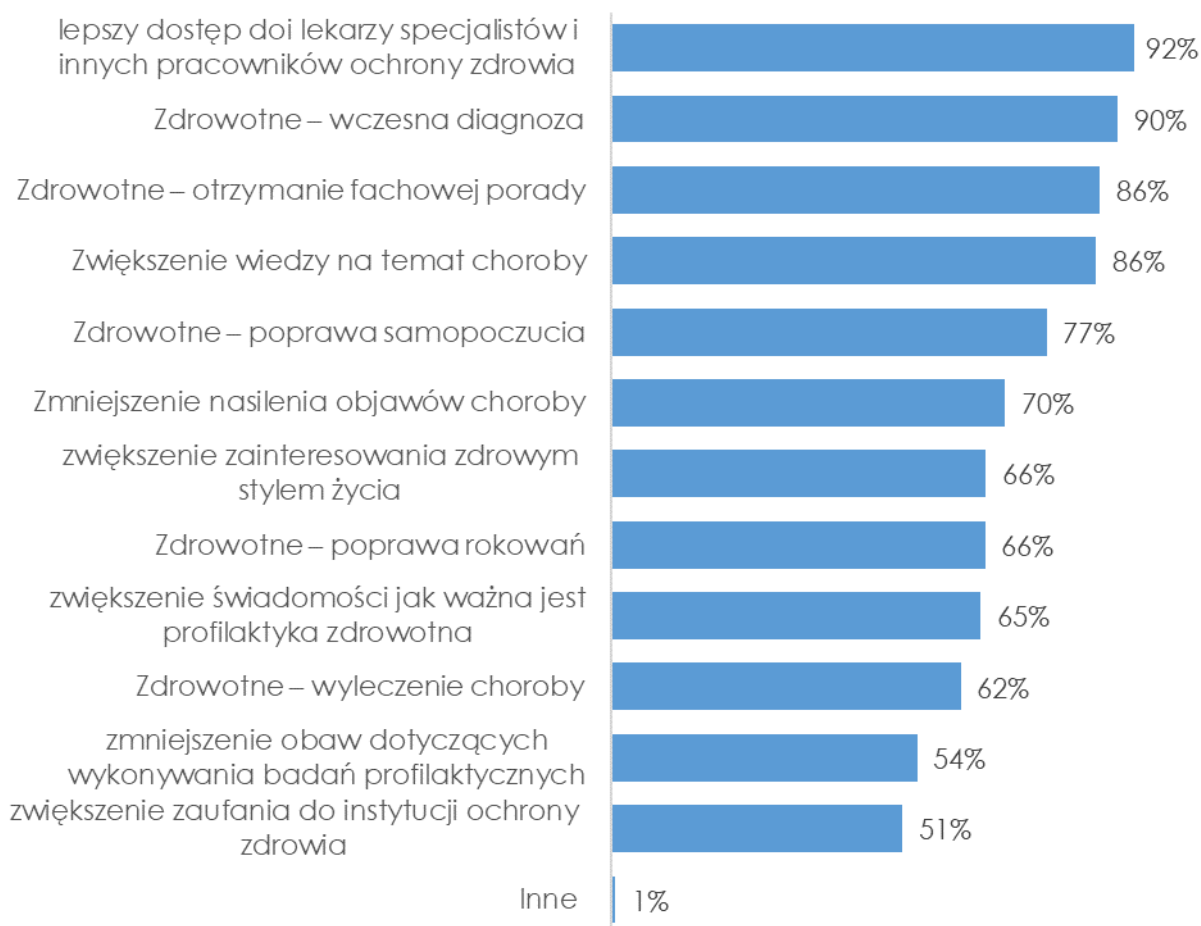
Zarówno Pacjenci jak i personel medyczny wysoko ocenili poziom zdobytej wiedzy. W trakcie realizacji programu udało się osiągnąć pozytywne, efekty

Ocena poziomu zdobytej wiedzy.

Źródło: opracowanie własne; badanie CAWI z beneficjentami konkursowymi (N=68)

Obserwowane zmiany w życiu Pacjentów po udziale w projekcie profilaktycznym.

Źródło: opracowanie własne; badanie CATI z pacjentami (N=1050)

WNIOSKI

- Pracodawcy są potencjalnie ważnym partnerem dla POZ i beneficjentów jako aktorzy, którzy mogą odgrywać istotną rolę mobilizującą pracowników do udziału w programach profilaktycznych.
- Jednym z czynników utrudniających realizację założeń programów profilaktycznych są obciążenia administracyjne nakładane na merytoryczny personel projektu.
- Ważną rolę w projekcie odgrywają także działania promocyjne które są finansowane ze środków pośrednich – zbyt małych w stosunku do realnych potrzeb.
- Realizatorzy oraz poszczególne grupy odbiorców PPZ pozytywnie oceniają przydatność wiedzy uzyskanej w trakcie trwania programu.
- Dzięki programowi pacjenci mają większą świadomość wagi badań profilaktycznych. Podejmowane działania informacyjno-edukacyjne spełniły swoją rolę i poszerzyły wiedzę uczestników projektu.
- Beneficjenci wykazywali się dużym zaangażowaniem podejmując szereg działań promocyjnych. Pomimo tego wysiłku działania informacyjno-promocyjne są często niewystarczające.
- Określane pierwotnie stawki jednostkowe mogą z biegiem czasu odbiegać od rynkowego standardu.
- Konieczne jest zaangażowanie lekarzy POZ mających częsty kontakt z pacjentami z grupy docelowej poszczególnych programów profilaktycznych.

REKOMENDACJE ZMIAN

- Rekomenduje się udostępnienie rozwiązań e-learningowych lub szkoleń realizowanych on-line na żywo jako alternatywy dla tradycyjnych szkoleń stacjonarnych.
- Rekomenduje się aby w zakresie programów profilaktycznych promocja zdrowia i edukacja stanowiły odrębne zadania rozliczane z kosztów bezpośrednich i z odpowiednio zabezpieczonym budżetem.
- Działania dotyczące promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej powinny mieć w projektach charakter działań bezpośrednich i nie wiązać się np. z promocją projektu
- Rekomenduje się przegląd kwot stawek jednostkowych, aktualizację ich i wprowadzenie mechanizmu umożliwiającego cykliczną rekalkulację wysokości stawek.
- Rekomenduje się uznanie za równoważne udziału w projektach wymagających udziału podmiotu POZ zarówno praktyk lekarza rodzinnego jak i pielęgniarki/ pielęgniarza POZ i lekarzy medycyny pracy.
- Rekomenduje się budowanie celów głównych PPZ zgodnie z zasadą SMART, w szczególności w zakresie spójności celu z uzyskiwanymi rezultatami.
- Rekomenduje się włączenie w logikę interwencji pracodawców jako dodatkowego kanału umożliwiającego dotarcie do pacjentów.
- Rekomenduje się odciążenie pracowników merytorycznych od prac dodatkowych niezwiązanych bezpośrednio z pacjentem.
- Rekomenduje się zmianę udziału środków pośrednich i bezpośrednich
- Rekomenduje się wzmacnianie komponentu edukacyjnego.